

ШКОЛА

ИГРЫ на ТРОМБОНЕ

(часть III, часть IV, часть V)

III. LEGATO-ALAPTANULMÁNYOK

A LEGATO (KÖTÖTT) JÁTÉKMÓDRÓL ALTALÁBAN.

A legato egyike a tolóharsonán legnehezebben keresztülvihető játékmódoknak, mert nehézségei a hangszer építéséből természetszerűen adódnak. Éppen ezért ismerete bizonyos elméleti tájékozottságot és kitartó gyakorlást követel meg.

Míg ventiles hangszernél az egyik hangról a másikra való kötésnél — az ajakfeszültség változtatása mellett — elegendő rövid ujjmozdulat, hogy a kívánt hangzási hosszt elérjük, addig a tolóharsonán még az esetleges félhangot jelentő fekvés is némely esetben (pl. I.—VII. fekvés, B—H-ig) egymástól kb. 70 cm távolságra van. Ilyen vagy hasonló esetekben tehát helytelen kötési technikánál fennáll az egyik hangról a másikra csúszás — glissando — veszélye.

A helyes kötési technika három tényező egybehangolásától függ:

1. az ajakfeszültség megfelelő szabályozása,
2. a karmozdulat gyors, de síma volta,
3. a nyelv funkciója.

Bizonyos esetekben a nyelvet teljesen kikapcsoljuk a kötés műveletéből és az esetben beszélünk tiszta, ún. *ajakkötésről*. Ha pedig a kötés műveletében a nyelv tevőlegesen közreműködik (a légoszlop áramlását szabályozza), beszélünk *nyelvkötésről*.

Az *ajakkötés*. (Két hang kötése az ajakfeszültség szabályozásával.) A legszebb és legtökéletesebb kötési mód. Véghezvitele azonos vagy szomszédos fekvésekben levő hangoknál mutatkozik célszerűnek. Pl.

A nyelv csak az indításnál játszik szerepet, a kötött hang létrejöttében nem vesz részt.

Nyelvkötés. Gyakran előfordul, hogy a kötéendő hangok egymástól nagy távolságra vannak, vagy gyors menetek hangjait kell összekötnünk. Ilyenkor a nyelvnek is részt kell vennie a műveletben. A karmozdulat magától értetődően szükséges a tolóka mozgatása céljából. Ennek a mozdulatnak viszont feltétlenül símának és igen gyorsnak kell lennie. Nagy figyelmet fordítsunk arra, hogy még esetleges lassú tempó ellenére is a karmozdulat és a tolóka mozgatása gyorsan történjék.

III. GRUNDSTUDIEN DER BINDUNG

ÜBER DAS LEGATO-SPIEL IM ALLGEMEINEN

Das Legatospiel ist die auf der Zugposaune am schwierigsten durchführbare Spielart, denn diese Schwierigkeiten ergeben sich aus der Struktur des Instruments. Eben deshalb erfordert das Legato-Spiel nicht nur gründliches und anhaltendes Üben, sondern auch eine gewisse theoretische Orientierung.

Während bei der Ventilposaune bei der Bindung von einem Gang auf den andern — bei Änderung der Labialspannung — eine kurze Fingerbewegung genügt, damit die notwendige Klanglänge erreicht werde, ist auf der Zugposaune selbst eine Lage, die vielleicht nur einen halben Ton bedeutet, in manchen Fällen (z. B. Lage I. — VII., von B bis H) voneinander etwa 70 cm. entfernt. In solchen oder ähnlichen Fällen kann bei unrichtiger Bindungstechnik ein „glissando“, ein Gleiten von einem Ton auf den andern entstehen.

Die richtige Bindungstechnik hängt vom Zusammenstimmen dreier Faktoren ab:

1. von der entsprechenden Regelung der Labialspannung;
2. von der raschen, aber glatten Armbewegung;
3. von der Funktion der Zunge.

Wenn wir die Zunge von der Bindung völlig ausschalten, entsteht eine reine, sog. Labialbindung. Falls jedoch die Zunge aktiv an der Bindung mitwirkt (die Strömung der Luftsäule reguliert), sprechen wir von Zungenbindung.

Die Labialbindung (Bindung zweier Töne durch Regulierung der Lippenspannung) ist die schönste und vollkommenste Bindungsart. Ihre Anwendung erweist sich bei Tönen identischer oder benachbarter Lagen als zweckmässig. Z. B.

Die Zunge spielt nur beim Ansatz des Tons eine Rolle, am weiteren Vorgang der Bindung nimmt sie nicht Teil.

Zungenbindung. Es kommt oft vor, dass die zu bindenden Töne voneinander in grosser Entfernung sind oder, dass wir die Töne schneller Passagen verbinden müssen. In solchen Fällen muss auch die Zunge in Anspruch genommen werden. Die Armbewegung ist selbstverständlich zum Schieben der Zugvorrichtung notwendig. Diese Bewegung muss aber unbedingt glatt und sehr rasch sein. Man achte sehr darauf, dass die Armbewegung und das Schieben der Zugvorrichtung, selbst bei langsamen Tempi rasch erfolgt.

A nyelv szerepét jobban meg kell világítanunk. Ha a kötendő hangok egymástól távol esnek, akkor a nyelv légáramlást szabályozó szerepe nélkül a közbeeső hangok a kötés alatt természetesen megszólalhatnak (glissando veszély!). Pl.

Gyors futamok kötésénél ugyanígy nem tudjuk elérni azt, hogy csak a kívánt hangok szólaljanak meg, közbeeső idegen hangok nélkül. Pl.

Die Funktion der Zunge muss näher beleuchtet werden. Wenn die zu verbindenden Töne voneinander entfernt liegen, dann würden die dazwischen liegenden Töne — ohne die regulierende Tätigkeit der Zunge — während der Dauer der Bindung selbstverständlich erklingen (Glissandogefahr!). Z. B.

Bei der Bindung schneller Passagen können wir aus dem gleichen Grunde nicht erreichen, dass nur die erwünschten Töne, ohne dazwischen liegende fremde Töne erklingen. Z. B.

Allegro

Ilyen esetekben a nyelv az egyes fekvésállások közti időben irányítja a légoszlop útját és megakadályozza az idegen hangok megszólalását.

A helyes kötési technikánál éppen ezért igen pontos összhang szükséges a karmozdulat és a nyelvmozgás között. Természetesen a nyelvnek ez az irányító szerepe a kötésnél puha jelleget ölt és a kiejtés a ta-li, ti-la, ta-ni, ti-na szócskákhoz hasonlítható.

A nyelv irányító funkciója ezen esetekben nem az indításhoz hasonlóan a két fogsor között, hanem a felső fogínyt puhán érintve történik.

Kitartó gyakorlással a tiszta ajakkötést is alkalmassá lehet tenni akár a nagyobb távolságú hangok, akár a gyors mozgások kötésére is. Ez esetben a rezgő légoszlop áramlását légzési technikánk, elsősorban rekeszizmunk segítségével szabályozzuk.

In solchen Fällen reguliert die Zunge in der zwischen den einzelnen Lagepositionen bestehenden Zeitspanne die Richtung der Luftsäule und verhindert dadurch, dass fremde Töne erklingen. Bei der richtigen Bindungstechnik müssen daher Armbewegung und Zungenbewegung sehr genau übereinstimmen. Selbstverständlich hat diese richtunggebende Funktion der Zunge bei der Bindung einen weichen Charakter und kann vergleichenderweise mit den Wörtern: ta-li, ti-la, ta-ni, ti-na ausgedrückt werden.

Die richtunggebende Funktion der Zunge wirkt in diesen Fällen nicht, wie beim Ansatz, zwischen beiden Zahnreihen, sondern durch das weiche Berühren des oberen Gaumens. Ausdauerndes Üben kann auch die reine Lippenbindung zum Binden von Tönen von grösserem Ambitus oder auch von schnellen Passagen geeignet machen. In diesem Falle wird das Einströmen der resonierenden Luftsäule durch Atemtechnik, in erster Linie durch die Zwerchfellmuskeln reguliert.

KÉT HANG KÖTÉSE

Gyakorlatok az ajak- és nyelvkötésre az összes fekvésekben, felhangokban.

Először: ajakkötés (ta-i, ti-a).

Másodszor: nyelvkötés (ta-li, ti-la).

A tempó legyen moderato vagy andante. A dinamika egyenletes mf és f. Az első hang hangsúlyozandó.

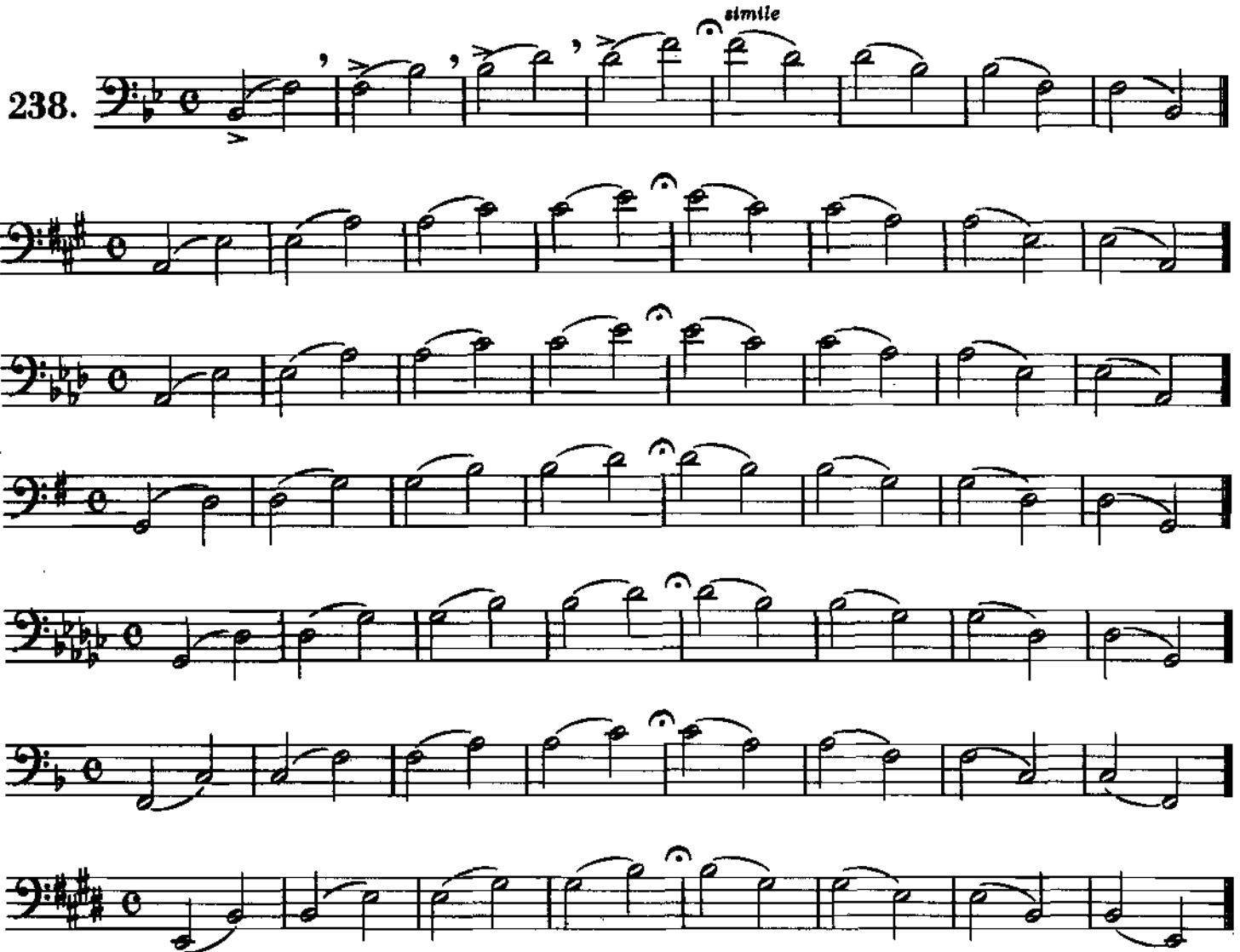
BINDUNG ZWEIER TÖNE

Übungen zur Labial- und Zungenbindung in allen Lagen, in Obertönen.

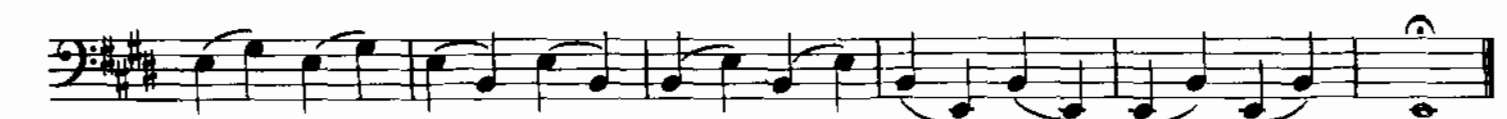
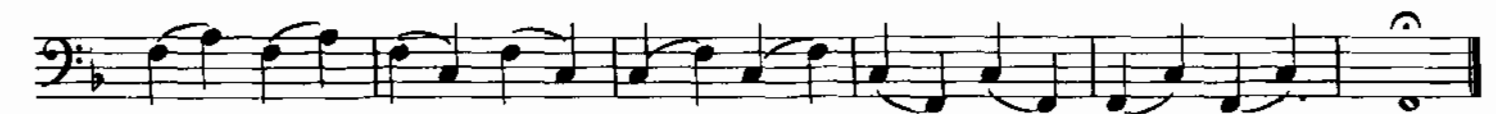
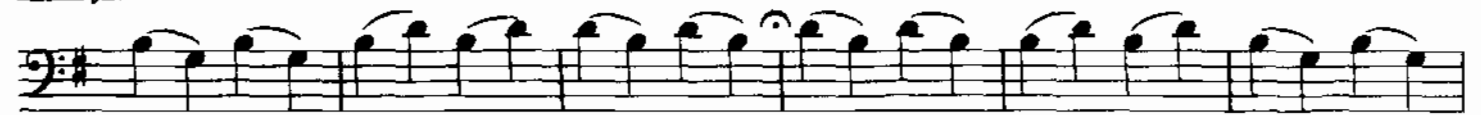
Erstens: Labialbindung (ta-i, ti-a)

Zweitens: Zungenbindung (ta-li, ti-la).

Das Tempo soll moderato oder andante sein. Die Dynamik gleichmässig mf und f. Der erste Ton ist zu betonen.

238.

239.

240. *Largo*

240. *Largo*

241. *Andante*

241. *Andante*

GYAKORLATOK A TOLÓKA MOZGATÁSA KÖZBEN

Az eddigi gyakorlatokban kötés csak a tolóka mozgatása nélkül, a természetes felhangok közt fordult elő. A következő előgyakorlat a tolóka kötés közbeni mozgatását készíti elő.

A tolokát a VI. fekvésből a szünet alatt mindig az I. fekvésbe helyezzük, de az ütemek időértékére feltétlenül ügyeljünk.

ÜBUNGEN WÄHREND DER BEWEGUNG DER ZUGVORRICHTUNG

In den bisherigen Übungen haben wir die Bindung der natürlichen Obertöne ohne Bewegung der Zugvorrichtung behandelt. Die folgende Vorübung bereitet die Bewegung der Zugvorrichtung während der Bindung vor.

Der Zug wird von der VI. Lage während der Pause immer in die I. Lage verschoben, doch soll man den Zeitwert der Takte unbedingt beachten.

ELŐGYAKORLAT

VORÜBUNG

A kötés-alaptanulmányok során különbséget teszünk az egyes kötések között abból a szempontból, hogy:

- a tolókamozgatás iránya a kötött hanggal párhuzamos, vagy ellentétes,
- a kötés a természetes felhangsor azonos számú felhangjai (max. tiszta kvint hangtávolságig), vagy alacsonyabb, ill. magasabb felhangjai között áll fenn.

E megkülönböztetés oka az, hogy másképpen alakul a hangszerünkben levő légoszlop rezgése, ha a meghosszabbodással vagy megrövidüléssel egyidejűleg (párhuzamosan) a hangsor is mélyebb vagy magasabb irányt vesz fel, és megint másként, ha ezen mozgások egymással ellentétesek.

Ilyenkor ugyanis a hangszer tolokájában légritkulás, ill. légtorlódás keletkezik és ez a hangszer megszólaltatására, a „befúvásra“ hatással van. A párhuzamos mozgás esetében (légritkulás) fennáll a glissando veszélye. Az ellentétes mozgás esetében légtorlódás keletkezik, ezáltal a kötés elveszti sima, puha jellegét és egyenetlenné válik, miután a kötött hangok könnyen átugranak a magasabb felhangsorba.

Im Laufe der Grundstudien müssen wir bei den einzelnen Bindungen unterscheiden:

a) ob die Richtung der Bewegung des Zugs parallel oder gegensätzlich zu dem gebundenen Tone verläuft,

b) ob die Bindung zwischen der identischen Anzahl von Obertönen (max. bis zum Umfang der reiren Quint) oder zwischen niedrigeren, bezw. höheren Obertönen der natürlichen Tonreihe besteht.

Die Ursache dieser Unterscheidung besteht darin, dass die Resonanz der im Instrument befindlichen Luftsäule sich anders gestaltet, wenn gleichzeitig (parallel) mit der Verlängerung oder Verkürzung auch die Tonreihe eine tiefere oder höhere Richtung annimmt, und wieder anders, wenn diese Bewegungen gegensätzlich sind

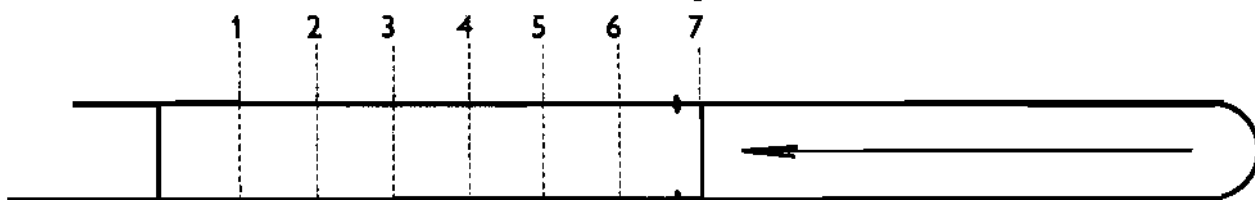
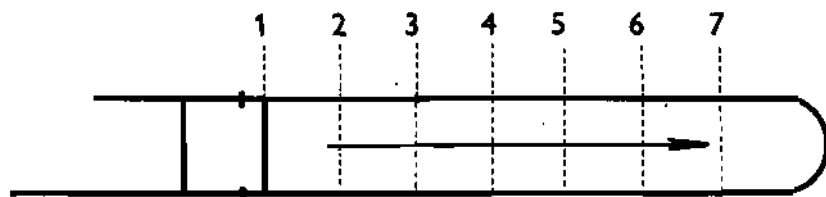
Im letzteren Falle nämlich entsteht in der Zugvorrichtung des Instruments eine Verdünnung, bezw. eine Stauung der Luft, die sich auf den „Ansatz“, auf das Anblasen des Instruments auswirken. Bei einer Parallelbewegung (Luftverdünnung) besteht Glissandogefahr. Bei der gegensätzlichen Bewegung entsteht eine Luftstauung, wodurch die Bindung ihren glatten weichen Charakter verliert und ungleichmässig wird, da die gebundenen Töne leicht in die höhere Obertonreihe überspringen.

PÁRHUZAMOS KÖTÉSEK

PARALLEL-BINDUNGEN

A tolóka mozgása és a hangsor egymással párhuzamos:

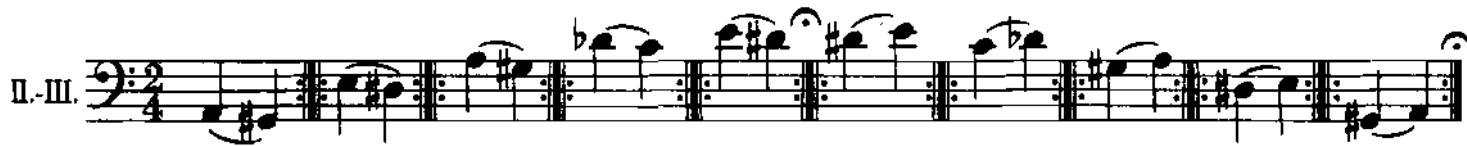
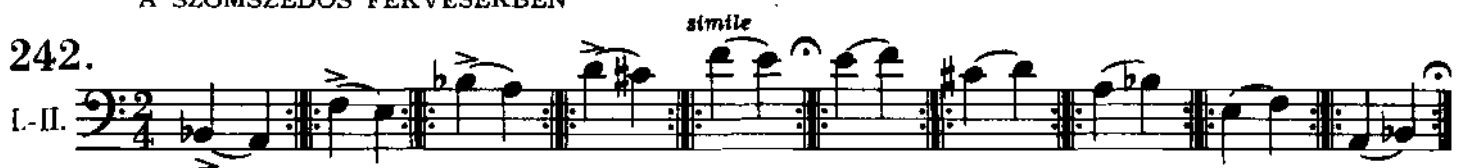
Die Bewegung der Zugvorrichtung und die Tonreihe sind parallel.

PÁRHUZAMOS KÖTÉSEK
A SZOMSZÉDOS FEKVÉSEKBEN

PARALLELE BINDUNGEN IN DEN NACHBARLAGEN

242.

PÁRHZAMOS KÖTÉSEK I.–VII. FEKVÉSIG

PARALLELE BINDUNGEN BIS ZU DEN
LAGEN I.–VII.

243.

1-2 1-3 1-4 1-5 1-6 1-7 7-1 6-1 5-1 4-1 3-1 2-1

simile

*) E ↗ jelzés szerint a gyakorlatokat vízszintes és függőleges irányban egyaránt gyakoroljuk.

*) Im Sinne der Bezeichnung: ↗ werden diese Übungen in horizontaler und vertikaler Richtung gleicherweise vorgenommen.

Moderato

244.

ORFEO

Monteverdi
(1567–1643)

Adagio

245.

CARNAVAL N'EST PAS MORT

Francia népdal
 Französisches Volkslied

246. *Allegro*

247. *Andante*

Pergolesi (1710-1736)

PÁRHUZAMOS KÖTÉSEK I.-VII. FEKVÉSIG
 NAGYOBB HANGTÁVOLSÁGOKBAN

PARALLELE BINDUNGEN INNERHALB DER LAGE
 I.-VII. BEI GRÖßEREN TONABSTÄNDEN

248.

a.)

b.)

c.)

d.)

7 - 1 6 - 1 5 - 1

IPHIGÉNIE

Gluck
(1714-1787)

249.

ELLENTÉTES KÖTÉSEK

GEGENSÄTZLICHE BINDUNGEN

A tolóka mozgása és a hangsor iránya egymással ellentétes.

(Die Bewegung der Zugvorrichtung und die Richtung der Tonreihe sind zueinander gegensätzlich.)

Diagram showing a string instrument with an upward-pointing arrow indicating the direction of the bow stroke. Below it, a bass staff shows notes 1 through 7 ascending.

Diagram showing a string instrument with a downward-pointing arrow indicating the direction of the bow stroke. Below it, a bass staff shows notes 1 through 7 descending.

ELLENTÉTES KÖTÉSEK I.-VII. FEKVÉSIG AZONOS FELHANGSORBAN

GEGENSÄTZLICHE BINDUNGEN BIS ZU DEN LAGEN I.-VII. IN DER IDENTISCHEN OBERTONREIHE

250. a.) 1 - 7 1 - 6 1 - 5 1 - 4 1 - 3 1 - 2 1 —

simile

1 — 2 - 1 3 - 1 4 - 1 5 - 1 6 - 1 7 - 1

b.) 1 - 7 1 - 6 1 - 5 1 - 4 1 - 3 1 - 2 1 —

(3)* 2 - 1 (2) 3 - 1 (1) 4 - 1 5 - 1 6 - 1 7 - 1

c.) 1 - 7 1 - 6 1 - 5 1 - 4 1 - 3 1 - 2 1 —

(4) 2 - 1 (3) 3 - 1 (2) 4 - 1 5 - 1 6 - 1 7 - 1

*) a növendék képességei szerint

*) Den Fähigkeiten des Schülers entsprechend.

254. *Allegro*

Az alábbi gyakorlatokban előforduló kötések az alább tárgyalt kötési módok (ajak- és nyelvkötés) mindegyikével úgy gyakorlandók, hogy az egyes kötések közti különbség a különböző kötések (a felhangkötés, párhuzamos, ellentétes kötés) alatt teljesen kiegyenlítődjék és ezáltal minden kötés sima legyen.

Die Bindungen der nachfolgenden Übungen sind mit einer jeden der unten erläuterten Bindungsarten (Labial- und Zungenbindung) so zu üben, dass die Unterschiede zwischen den einzelnen Bindungen während der Durchführung (der Obertonbindung, der Parallel- und der gegensätzlichen Bindung) völlig ausgeglichen werden und hiedurch glattflüssige Bindungen entstehen.

255.

IV. STACCATO-TANULMÁNYOK

A legato ellentéte a staccato. Ez szaggatott előadásmódot jelent. A staccato hangok értéke elméletileg felére csökken, a másik feléből szünet lesz.

A stacc. játéknál legfontosabb a nyelvnek (a hangindításhoz hasonló) szerepe. Miután a stacc. jellege rendszerint kemény, szükséges, hogy a nyelvet a stacc. hangok indításánál határozottan és gyorsan rántsuk vissza. Feltétlenül ügyeljünk arra, hogy a nyelv funkciója eközben csak a visszahúzódnak, — semmiesetre sem szabad zárásra is használni. A stacc. kiejtés tehát: ti vagy ta, *de nem ti-t, ta-t.*

A zenében nemcsak egyes stacc. hangok fordulnak elő, hanem igen gyakran hosszú időn át folyamatosan is, a gyakorlatban vagy az előadási műben. Nyilvánvaló, hogy a nyelvizomzat szabályozható működése a folyamatos vagy esetleg ritmikailag változatos stacc. közben nagy fontossággal bír.

Az egyenletes $\text{♩}, \text{♪}, \text{♫}, \text{♬}$ stb. mozgások, a pontos metrikai lüktetés, a virtuóz gyors futamok játéka a nyelv e fontos szerepére utal. A nyelvnek ez a képessége egyeseknél születési adottság, ezek a könnyű, pergő nyelvűek. Mások nyelve nehezkesebb, ezek az ún. lusta nyelvűek, akiknek fáradságos munkával kell a természet hiányosságait pótolniok. Azonban ezeknek sem szabad elcsüggedniök, mert a képességnek ez a hiánya kitartó munkával és szorgalommal jórészt pótolható. A stacc. gyakorlás első feladataként a gyakorlatokat lassan, minden hangot rövid és tiszta hangindítással megszólaltatva, megfelelő, ún. stacc. szünetek (a hang értékének fele) közbeiktatásával, egyenletes tempóban végezzük.

A tempót csak akkor szabad gyorsítani, amikor lassúbb tempóban már teljesen egyenletesen tudjuk nyelvünk működését szabályozni. Ügyelnünk kell a stacc. közben arra, hogy még a legrövidebb stacc. esetében is a hang mindig tisztán és kivehetően szóljon meg és szépen csengjen.

IV. STACCATO-STUDIEN

Der Gegensatz von „legato“ ist das „staccato“. Dies bedeutet eine gestossene, punktierte Vortragsart. Der Wert der Staccatotöne vermindert sich theoretisch auf die Hälfte, die andere Hälfte wird zur Pause.

Beim Staccatospiele ist — wie beim Ton-Ansatz — die Funktion der Zunge das Wichtigste. Da der Charakter des Staccatospiele in der Regel hart sein soll, muss man die Zunge beim Ansatz der Staccatotöne entschieden und rasch zurückreissen. Man achte unbedingt darauf, dass die Funktion der Zunge nur im Zurückziehen besteht, — sie darf auf keinen Fall zum Schliessen benützt werden. Der Staccatoausdruck ist daher vergleichenderweise: ti, oder ta — aber niemals ti-t, ta-t.

In der Musik gebraucht man nicht nur einzelne Staccatotöne, sehr oft sind bei Studien oder Vortragsstücken ganze Phrasen oder zusammenhängende Passagen staccato zu spielen. Es ist offenbar, dass der regulierbaren Tätigkeit der Zungenmuskulatur im kontinuierlichen oder im rhythmisch wechselnden Staccatospiele grosse Bedeutung zukommt.

Die gleichmässigen $\text{♩}, \text{♪}, \text{♫}, \text{♬}$ usw. Bewegungen, das genaue metrische Pulsieren, das Spiel virtuoser, rascher Passagen, weisen auf diese wichtige Rolle der Zunge hin. Diese Fähigkeit der Zunge ist bei manchen Personen eine angeborene Gegebenheit; sie sind leichtzüngig, besitzen grosse Zungenfertigkeit. Andere hingegen sind schwerfällig, haben eine sog. „faule Zunge“, die diesen Mangel der Natur durch mühsame Arbeit beheben müssen. Aber auch diese Personen dürfen nicht verzagen, da man den Fehler der Zungenfertigkeit durch Ausdauer und Fleiss zum Grossteil korrigieren kann. Der Schüler soll bestrebt sein, die Staccatoübungen vorerst langsam — jeden Ton kurz und mit reinem Ansatz erklingen lassend —, bei Einfügung entsprechender, sog. Staccatopausen (Hälfte des Tonwertes), im gleichmässigen Tempo zu spielen.

Das Tempo darf erst dann beschleunigt werden, wenn die Zungenfunktion im langsamen Tempo bereits vollkommen gleichmässig geregelt werden kann. Bei diesen Staccatoübungen soll besonders darauf geachtet werden, dass der Ton selbst bei ganz kurzen Staccatos stets rein und vernehmbar erklinge und eine schöne Klangfarbe besitze.

Írásmód:

Schreibweise:

Hangzás:

Ausführung:

265.

gyakorlandó *f* és *p*! *f* und *p* sollen geübt werden!

266.

gyakorlandó *f* és *p*! *f* und *p* sollen geübt werden!

Moderato

267.

gyakorlandó mind a 7 fekvésben! In allen sieben Lagen zu üben!

268.

269. *mf*

270. *f*

271. *mf*

Allegretto
272. *p*

Two staves of musical notation in bass clef, 2/4 time, key of B-flat major. The first staff begins with a piano (*p*) dynamic marking. The music features eighth and sixteenth notes with occasional rests.

273. *In modo rustico* *f* *simile*

Exercise 273, two staves in bass clef, 2/4 time, key of B-flat major. The first staff starts with a forte (*f*) dynamic marking and is marked *In modo rustico*. The second staff includes the instruction *simile*.

Continuation of exercise 273. The first staff begins with a piano (*p*) dynamic marking, and the second staff begins with a forte (*f*) dynamic marking.

274. *Moderato*

Exercise 274, two staves in bass clef, 2/4 time, key of B-flat major. The first staff starts with a piano (*p*) dynamic marking and is marked *Moderato*. The second staff includes dynamic markings *f*, *p*, and *f*.

275. *simile*

Exercise 275, three staves in bass clef, 2/4 time, key of D major. The first staff starts with a piano (*p*) dynamic marking and is marked *simile*. The second and third staves continue the piece.

NÉMET TÁNC

DEUTSCHER TANZ

Mozart

Fine

TRIO

Da Capo al Fine

Allegretto moderato

V. V.

280.

281.

282.

Exercise 282: A single staff of music in bass clef with a key signature of two flats (B-flat and E-flat). The piece consists of a main line of eighth-note chords and two alternative fingering options for the first few measures, labeled "1.)" and "2.)".

283. Exercise 283: A single staff of music in treble clef with a common time signature. The piece features a series of eighth-note chords. The word "simile" is written above the staff.

Exercise 283, second staff: Continuation of the eighth-note chord exercise.

Exercise 283, third staff: Continuation of the eighth-note chord exercise.

Exercise 283, fourth staff: Continuation of the eighth-note chord exercise.

284. Exercise 284: A single staff of music in treble clef with a 4/8 time signature and a key signature of two flats. The piece features a series of eighth-note chords with triplets. The word "simile" is written above the staff. The dynamic marking "mf" is written below the staff.

Exercise 284, second staff: Continuation of the eighth-note chord exercise with triplets. The dynamic marking "f" is written below the staff.

Exercise 284, third staff: Continuation of the eighth-note chord exercise with triplets. The dynamic marking "mf" is written below the staff.

Exercise 284, fourth staff: Continuation of the eighth-note chord exercise with triplets. The dynamic marking "mf" is written below the staff.

Exercise 284, fifth staff: Continuation of the eighth-note chord exercise with triplets.

R. Müller

285. *Allegretto*

mf *f* *p* *f*

Gabriel Pierné
(1863–1937)

286. *Marche*

p *f*

287. *Moderato*

f *p* *f*

Allegretto

p

f

288. **Moderato**

p

f

p

p

p

rit.

289. **Allegretto**

mf

p

p

p

cresc.

f *Fine*

Da Capo al Fine

V.
SEGÉDFEKVÉSEK

A harsonán bizonyos hangok a szokott módtól eltérően egy másik alaphangnak magasabb számú felhangjaként, tehát más fekvésben is megszólaltathatók. Azokat a fekvéseket, melyekben az illető hang egy bizonyos alaphangnak magasabb számú felhangjaként jelentkezik, segédfekvéseknek nevezzük.

A segédfekvések ismerete további tanulmányaink folyamán több szempontból fontos, úm. 1. Az egyes hangok pontos helyének ellenőrzése azáltal, hogy azonos hangokat egymásután a különböző segédfekvésekben is megszólaltatunk. (Ez egyben a tiszta intonáció kifejlesztésének legjobb eszköze.) 2. Természetesen nagyobb a lehetőség a későbbi technikai készség kibontakozására, ha nem vagyunk kötve a tolóka bizonyos fekvéséhez, hanem ugyanaz a hang több fekvésben is képezhető.

V.
HILFSLAGEN

Eine Eigenheit der Posaune zeigt, dass gewisse Töne in einer anderen Lage als höher bezifferte Obertöne eines anderen Grundtons gespielt werden können. Diese Lagen, in denen der betreffende Ton als Oberton eines anderen Grundtons erklingen kann, bezeichnen wir als Hilfslagen.

Die Kenntniss der Hilfslagen ist für die weiteren Studien aus mehreren Gründen wichtig:

1. zur Kontrolle der genauen Stelle der einzelnen Töne dadurch, dass die gleichen Töne nacheinander in verschiedenen Hilfslagen zum Erklingen gebracht werden. (Dies ist gleichzeitig das beste Mittel zum Entwickeln einer reinen Intonation.)

2. Naturgemäss ist auch die Möglichkeit zur Entfaltung späterer technischer Fertigkeit grösser, wenn man nicht an eine bestimmte Lage des Zugs gebunden ist, sondern einen und denselben Ton in mehreren Lagen bilden kann.

SEGÉDFEKVÉS-TANULMÁNYOK

Már a fekvés-alaptanulmányok gyakorlása közben észrevehettük, hogy azonos hangok különböző fekvésekben is megtalálhatók. Pl.:

HILFSLAGENSTUDIEN

Schon beim Üben der Lagen-Grundstudien kann man beobachten, dass identische Töne in verschiedenen Lagen gefunden werden können. Z. B.

3. felhang	4. felhang	3. felhang	4. felhang	5. felhang	6. felhang	Enharmonikus hangok	
3. Oberton,	4. Oberton,	3. Oberton,	4. Oberton,	5. Oberton,	6. Oberton,	Enharmonische Töne.	
						4. felhang	5. felhang
						4. Oberton,	5. Oberton,

ELŐGYAKORLATOK:

VORÜBUNGEN:

a.)

b.)

c.)

290. *Andante*

ELŐGYAKORLATOK:

VORÜBUNGEN:

a.)

b.)

c.)

Allegro moderato

292. *f* *p* *cresc.* *cresc.* *f* *rit.* *ff* V. V.

ELÖGYAKORLATOK:

VORÜBUNGEN:

a.)

b.)

